

GRUP D'EMPODERAMENT DE FAMÍLIES EXTENSES

ACOLLIDORES

MARIBEL MATEO (Pedagoga), ANTONIA MORENO (Psicòloga)

Pertanyents a l'EÀIA I del PATRONAT COMARCAL DE SERVEIS A LA PERSONA DEL BAIX LLOBREGAT

INTRODUCCIÓ

L'any 2002 vam iniciar la nostra col·laboració amb la Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona, col·laborant amb aquesta en diferents projectes de recerca del grup GRISIJ (Grup de Recerca en Intervencions Sòcioeducatives en la Infància i la Joventut) i en referència a l'alternativa de l'Acolliment Familiar.

En el projecte en el que ens trobem participant des de l'any 2002: **El acogimiento en familia extensa: un reto social**, finançat pel Ministeri de Ciència i Tecnologia, es va plantejar la necessitat d'optimitzar els acolliments en família extensa, ja que per una part són els més utilitzats (representen al voltant d'un 85% dels acolliments familiars) i per altra, són els que menys atenció científica se'ls ha donat en el nostre país. Gràcies a aquesta investigació es van detectar les necessitats formatives dels acollidors en família extensa i es va elaborar un **Programa de formació per aquests acollidors**, centrat en ajudar-los a obtenir les competències necessàries per a cobrir les necessitats del menor acollit.

Durant l'any 2007 cinc dels professionals del nostre equip i juntament amb la resta d'EÀIA's del Baix Llobregat vam realitzar un curs de formació per tal de conèixer l'esmentat programa i així poder iniciar un grup de suport amb les famílies acollidores dels diferents territoris. En el grup de suport del nostre territori van participar 9 famílies amb un grau de satisfacció òptim, cosa que ens va fer plantejar-nos la possibilitat de poder continuar la tasca engegada.

BASES DEL NOSTRE TREBALL

La nostra trajectòria professional i formativa és la que ens porta a plantejar-nos el treball grupal com una manera de poder crear un ambient propici per tal d'afavorir que es comparteixin experiències i vivències personals que són difícils d'explicitar i de fer comprendre a persones que no han experimentat vivències semblants. A més, aquesta forma d'intervenir ens permet optimitzar els recursos humans, arribant a més famílies en menys temps.

Segons Teresa Rossell el sentit i el valor del treball de grup radica en la relació que estableixen els membres entre sí dins el grup, i en la situació de grup en sí mateixa, que actua com a context i medi d'ajuda per l'individu i pel propi grup. La participació a un grup s'ofereix a persones que tenen una situació, un problema o un interès comú, per tal que, mitjançant el grup i amb l'ajuda d'un professional puguin aconseguir millorar la seva situació personal i també puguin augmentar la capacitat per modificar aspectes socials que consideren negatius o millorables.

La mateixa autora fa referència a què actualment alguns dels aspectes a emfatitzar serien el paper de l'ajuda mútua en el context del grup i el paper i la influència del grup per capacitar els seus membres, per tal que mitjançant el grup puguin tenir més "poder" social.

Aquesta reflexió és la que ens porta a voler treballar amb el grup de famílies acollidores extenses des de la perspectiva de l'empoderament, entenent aquest com el **"Procés pel qual les persones enforteixen les seves capacitats, confiança, visió i protagonisme com a grup social per impulsar canvis positius de les situacions que viuen"** (Murguialday et al).

OBJECTIUS I ESTRUCTURA DEL GRUP

Exposem a continuació els objectius i estructura del **Grup d'empoderament de famílies extenses acollidores**.

Objectiu final del grup

- Empoderar les famílies acollidores extenses, enfortint les seves capacitats, confiança, visió i protagonisme com a grup social per impulsar canvis positius de les situacions que viuen.

Per tal d'assolir aquest objectiu final hem hagut de plantejar-nos el treball organitzat en els següents aspectes fonamentals:

- Aspectes actitudinals i emocionals: disposició a acceptar el passat del nen, els seus sentiments i records sobre la seva família; disposició a mostrar respecte cap a la família biològica i les circumstàncies que van dur a la separació; ajudar el nen a conservar i valorar la seva pròpia història i a acceptar els seus sentiments d'ambivalència i inseguretat, així com afavorir els contactes amb els seus pares.
- Desenvolupament d'habilitats que permetin afrontar d'una manera competent la tasca d'educar un nen en totes les seves necessitats i aspectes concrets (estils educatius, resolució de conflictes, etc.).
- Aspectes cognitius relacionats amb el procés de l'acolliment i les seves implicacions (drets i deures), diferències intergeneracionals, rols familiars, problemes més habituals, reforç personal, recursos existents a la societat, etc.
- Potencialitats personals: autoconcepte positiu, autoestima, seguretat personal, presa de decisions.

Aquests aspectes es concreten oferint als participants l'oportunitat de:

- compartir vivències, satisfaccions, dubtes, etc.
- sentir-se part d'un col·lectiu amb els mateixos interessos, desitjos, necessitats i expectatives;
- analitzar les pròpies actituds i contrastar-les amb les d'altres persones en la seva mateixa situació;
- aconseguir una visió més ampla i sensibilitzada d'uns determinats aspectes propis de l'acolliment;
- comprendre les diferents perspectives de tots els implicats en el procés d'acolliment;
- reflexionar sobre les pròpies reaccions davant noves situacions.

Per tal d'aconseguir l'objectiu plantejat ens servirem com a recurs principal del Programa de formació per a l'Acolliment en Família Extensa editat per l'Obra Social de la fundació "la Caixa":

El programa consta d'un tema introductori i nou temes que recullen tots els aspectes que es consideren més rellevants del procés socioeducatiu de l'acolliment familiar per a les famílies extenses. Encara que aquests temes s'han estructurat seguint una seqüència lògica, cadascun dels temes s'ha dissenyat de manera que es pugui utilitzar independentment.

METODOLOGIA DE TREBALL

El Grup d'empoderament de famílies extenses acollidores es va iniciar el novembre de 2009 i tot i ser un grup obert i continuat en el temps es decideix aturar les sessions durant els mesos d'estiu per facilitar l'assistència dels participants. A l'actualitat el grup s'inicia el setembre i finalitza el mes de maig.

Pel que fa a la composició del grup, el lloc on s'han fet les sessions i a la dinàmica, durada, estructura i freqüència de les mateixes, s'ha configurat de la següent manera:

1.- Comunicació a les famílies

Proposem la participació a totes aquelles famílies de l'EAIA I del Baix Llobregat que són acollidores extenses, únicament es deixa d'informar a aquelles famílies que no poden assistir per dificultats objectives de tipus laboral i/o del cicle vital. Se'ls transmet que han estat seleccionades per participa-hi, atenent a les seves característiques positives, així donem a les famílies un paper preponderant que els aporta el protagonisme, situant-les més com a col·laboradores que com a usuàries. Fet que les predisposa a tenir una actitud més activa, i per tant, més productiva, durant les sessions.

Considerem adient mantenir un grup obert on les noves incorporacions trobin l'estabilitat d'un grup rodat i les persones que ja porten temps en el grup siguin capaces d'acollir i acompanyar als nous, creant un clima de cooperació i complicitat que ajudi a la verbalització i la posterior reflexió dels temes tractats.

2.- Inici i freqüència de les sessions

Després de valorar els recursos de la zona, cercant un espai adient i que comptés amb tots els recursos necessaris per a realitzar les sessions amb el grup, vam aconseguir la col·laboració d'una escola que es troba emplaçada justament davant el local de l'EAIA.

Pel que fa a les sessions, aquestes tenen una freqüència mensual i una durada de dues hores i mitja (17:00 a 19:30), amb un descans d'aproximadament uns 20 minuts. Durant aquest espai d'aturada es proporciona als assistents un petit berenar per fomentar la relació entre el grup d'una forma distesa i informal.

A cada sessió participen dos professionals coordinant el grup, així com hem comptat amb professionals convidats per realitzar les cloendes de cada any.

3.- Temes de les sessions

La primera de les sessions de cada curs serveix pel retrobament del grup i per tal que les noves famílies es presentin i així poder trencar el gel per establir un clima de proximitat des del principi. En aquesta sessió també es plantegen els objectius del grup, així com s'emfatitza el compromís de confidencialitat respecte les informacions aportades pels diferents participants.

Tanmateix, realitzem una entrevista individual amb cada nova família participant per tal de conèixer la motivació general, expectatives, habilitats, actituds, coneixements i el que és més important, realitzem un debat grupal per tal de detectar tot allò que els preocupa en relació a l'acolliment i sobre el que necessiten reforç. Les respostes aportades ens permeten orientar la seqüència dels temes per les següents trobades.

La pretensió de l'equip, a l'hora treballar amb el grup, segueix essent la de dotar-lo de la flexibilitat suficient per poder donar resposta en tot moment a les necessitats, expectatives i interessos de les famílies participants.

4.- Avaluació de les sessions

Per poder dur a terme aquesta adaptació permanent que doni resposta a les necessitats del grup, s'ha mantingut un sistema d'avaluació continuada per tal de detectar el nivell de satisfacció i aprofitament. Les tècniques utilitzades per realitzar-la són qüestionaris amb respostes obertes i un grup de discussió on els acollidors posen en comú les seves motivacions i necessitats inicials; canvis d'actituds arrel de la participació en el grup; coneixements, habilitats i actituds incorporats; temes que els agradaria aprofundir; aspectes que els agradaria millorar respecte les dinàmiques i grau de satisfacció general.

Hem establert tres moments d'avaluació, a l'inici de cada sessió, valorant la sessió anterior i els aspectes que s'han mobilitzat. A mitjans de curs, avaluant aspectes relacionats amb la metodologia, la cohesió del grup, continguts, etc. I l'últim dia es realitza una avaluació final.

CONCLUSIONS

El grup d'empoderament suposa una eina de treball que ens permet amplificar els resultats obtinguts en aquest espai grupal a la resta del sistema familiar, ja que l'efecte de la intervenció amb les famílies acollidores permet la millora d'aspectes relacionats amb els pares i els menors.

Pel que fa a la participació durant aquests tres cursos, durant el 2009/10 van participar el 32% de les famílies acollidores extenses ateses a l'EAIA. El curs 2010/11 va participar quasi el 25%, mantenint-se el 75% de les famílies del curs anterior i en el present curs 2011/12 segueix participant el 50% de les famílies inicials. Per tant, durant aquest tres cursos han participat del grup d'empoderament quasi el 40% de les famílies extenses acollidores de l'EAIA.

De totes les famílies que han participat al grup d'empoderament no s'ha produït cap fracàs en l'acolliment familiar, destacant l'efecte preventiu i amplificador del treball grupal. Tanmateix, només s'ha produït una reunificació familiar, essent aquest punt una inquietud que ens fa plantejar una nova perspectiva de treball basada en la recerca d'aspectes que puguin afavorir l'esmentada reunificació.

Com a conclusió de les avaluacions finals efectuades al grup es destaca el caire d'autoajuda establert entre els participants sobre aspectes que els angoixen, el reforç personal i l'ampliació de coneixements. Com a temes que els agradaria aprofundir destaquen la relació amb els pares, la resolució de conflictes i el moment evolutiu de l'adolescència.

Tot i que el grau de satisfacció general és positiu i recomanarien sense dubte la participació a altres famílies acollidores, com a proposta de millora els agradaria realitzar dinàmiques més obertes que no estiguessin subjectes a un guió preestablert. És degut a aquesta aportació que durant el curs 2010-2011 s'introdueixen en algunes sessions dinàmiques de grup d'aquest tipus, aquestes ens permeten una major implicació per part de tots els participants (famílies i professionals), on tots aportem i rebem, configurant-se la dinàmica en funció del que mobilitza en aquell moment als participants.

Per últim dir que la valoració que es fa de l'evolució del grup durant els diferents anys és molt positiva, ja que ens trobem a hores d'ara amb un grup de famílies constant i que presenten un alt grau d'implicació i motivació, assistint a totes les sessions i participant activament de les mateixes.